

Asia: VN/8566/2021

Sosiaali- ja terveysalan korkeakoulutuksen kehittäminen -hanke (SOTEKO)

Lausunnonantajan lausunto

Yleiset huomiot loppuraportista

Suomen opiskelijakuntien liitto - SAMOK ry kiittää mahdollisuudesta lausua sosiaali- ja terveysalan korkeakoulutuksen kehittäminen -hankkeesta, ja lausuu kunnioittaen seuraavaa.

Raportti on kattava selvitys aiheeseen ja kiitämme työryhmää hyvästä työstä. Siinä nostetut kehitysehdotukset ovat suurissa osin tarkoituksenmukaisia. Olemme nostaneet lausunrossamme niin erityisen toivottavia kirjauksia kuin myös muutamia ongelmallisuuksia tai asioita joihin haluaisimme selkeyttä.

Näkemyksenne koskien ehdotuksia sosiaalialan siirtymien sujuvoittamiseksi korkeakoulusektorien välillä (ehdotukset 1-6)

Ehdotukset siirtymien sujuvoittamiseksi korkeakoulusektorien välillä ovat hyviä, vaikka ovatkin tasoltaan melko yleisiä ja vaativat lisäselvityksiä. Ylempien ammattikorkeakoulujen näkyvyys näissä kirjauksissa voisi myös olla laajempi.

Kohtaan 3: SAMOK ei kannata ensikertalaisuuskiintiön kasvattamista. Kiintiö lisää opiskelijoiden paineita valita ala kerralla oikein ja voi johtaa taktikointiin opiskelijavalinnassa. Lisäksi korkeat ensikertalaisuuskiintiöt voivat vaikeuttaa alanvaihtoa, joka on sosiaali- ja terveysalalla erityisen haitallista, koska ammatin harjoittamiseen tarvitaan tutkinto. Vuonna 2021 Vipusen tilastojen mukaan sosiaali- ja terveysalalla alottaneista uusista opiskelijoista 3486:lla oli aikaisempi ammattikorkeakoulututkinto, joten alanvaihtajien osuus opinnoissa on suuri.

Pahimmillaan ensikertalaisuuskiintiön kasvattaminen voi aiheuttaa lisää paineita nuorille ja jopa haitata alan työvoimatilannetta.

Mitä sosiaalialan siirtymiä koskevien ehdotusten toimeenpanossa tulisi huomioida? Miten edustamanne organisaatio voi tukea ehdotuksia?

Opiskelijoiden osallisuus toimenpiteiden toteuttamisessa on tärkeitä varmistaa.

Näkemyksenne koskien ehdotuksia terveystieteiden koulutuksen siirtyminen sujuvoittamiseksi korkeakoulusektorien välillä (ehdotukset 7-11)

Kohtaan 10: TKI-toimintaan osallistuminen tulee olla opiskelijoille helppoa ja kirjaus on monin tavoin kannatettava. Haluamme kuitenkin korostaa, että kädentaidot ovat monille sosiaali- ja terveystieteiden opiskelijoille tarpeellisin asia työelämässä. Haluammekin, että nämä TKI-toimintaan osallistumiset integroidaan sosiaali- ja terveystieteiden opintoihin niin, että se ei tuota opiskelijoille ns. ylimääräisiä opintopisteitä ja vie suuresti fokukselta pois työelämätaidoista. Tässä on toki eroja myös alojen välillä ja osalla aloista TKI-toiminta on työelämälle relevantimpaa.

Mitä terveystieteiden siirtymiä koskevien ehdotusten toimeenpanossa tulisi huomioida? Miten edustamanne organisaatio voi tukea ehdotuksia?

Haluamme tässä vielä korostaa sosiaali- ja terveystieteiden moninaisuutta. Esimerkiksi sosionomeille kehittämistoiminta voi olla luontaisempi osa työelämää, koska heistä monet työllistyvät hankkeisiin ja muihin vastaaviin työpaikkoihin. Tässä tapauksessa TKI-toiminta on relevantimpi kokonaisuus opinnoissa.

Näkemyksenne ehdotuksista kaksoistutkintojen kehittämiseksi (ehdotukset 12-13)

Kohtaan 12: Pidämme erikseen säänneltyjä koulutuksia kiinnostavana avauksena ylipäättäen. Haluamme kuitenkin nostaa esille, että nykyään esimerkiksi ensihoitajan opintojen ajan alan "perusasiat" käsitellään myös ensihoito-kärjen kautta ja koemme, että tämä antaa opintojen aikana enemmän valmiuksia juuri ensihoitajana toimimiseen kuin se, että kävisi opintojen jälkeen erillisen koulutuskokonaisuuden. Näitä kokonaisuuksia suunnitellessa on erityisen tärkeää, että erikoistuminen ei jää pintapuoliseksi ja sosiaali- ja terveystieteiden ammattilaisten korkea osaaminen säilyy.

Kohdassa 12 mainitaan myös ensihoitajien laillistaminen ensihoitajina. Tämä on SAMOKin mielestä erityisen kiitettävä ja tarpeellinen toimenpide-ehdotus.

Kohdassa 13 kuvattu erikseen säännelty kättilökoulutus voisi mielestämme olla toimiva ratkaisu verrattuna jopa muihin erikseen säänneltyihin koulutuksiin. Seksuaali- ja lisääntymisterveys on selkeämmin oma kokonaisuutensa, vaikka se liittyykin kaikkiin elämänvaiheisiin. Lisäksi tämä erikseen säännelty koulutus kestää pidempään ja tällä tavalla kokonaisuuteen syvällisemmin perehtyminen on mielestämme sairaanhoitajatutkinnon jälkeen paremmin mahdollista.

Mitä kaksoistutkintoja koskevien ehdotusten toimeenpanossa tulisi huomoida? Miten edustamanne organisaatio voi tukea ehdotuksia?

Kuten lausuimme suoraan ehdotuksiin niin pidämme näiden muutosten suhteen erityisen tärkeänä sitä, että erikseen säännellyt koulutukset antavat tarpeeksi kattavan erikoistumisen kyseiseen ammattiin. Tämä kuuluu huomioida kaikkia näitä kokonaisuuksia suunnitellessa. SAMOK pitää huolestuttavana mahdollisuutena, että riittämättömän erikoistumisen määrä voi johtaa osaamisen heikkenemiseen alalle valmistuneissa. Sosiaali- ja terveysalalla osaaminen on korostetun tärkeätä, sillä sen heikkeneminen voi vaikuttaa asiakas- ja potilasturvallisuuteen.

Näkemyksenne korkeakoulujen sosiaali- ja terveysalan vetovoimaa ja harjoittelua koskevista ehdotuksista (ehdotukset 14-35)

Kiitämme työryhmää hyvistä kirjauksista liittyen kansainvälisten koulutusohjelmien harjoittelun ja kielen oppimisen kehittämiseen. SAMOK allekirjoittaa kyseiset ehdotukset.

Yleiset harjoitteluihin liittyvät kirjaukset:

Harjoittelubarometri 2019-selvityksessä varsinkin sosiaali- ja terveysalan harjoitteluissa nousivat esille monenlaiset ongelmakohdat niin käytäntöjen, tuen ja harjoittelupaikoista kilpailemisen kanssa. Lisäksi korkeakouluopiskelijoiden terveys- ja hyvinvointitutkimuksessa opiskelijaköyhyyteen liittyvät tilastot olivat erityisen suuria viiteryhmillä, jotka ovat erittäin edustettuja sosiaali- ja terveysalan opinnoissa. Ohjaukseen ja harjoittelupaikkojen saatavuuteen panostukset ovat korostetun tärkeitä SAMOKin mielestä. Ylipäätään alan harjoitteluiden laatuun kannattaa siis panostaa.

Kiitämme työryhmää viimeisen harjoittelun palkallisuuden kirjauksesta. SAMOK kannattaa kaikkien harjoitteluiden palkallisuutta, joka mielestämme on tärkeätä alan opiskelijoiden toimeentulolla ja hyvinvoinnille sekä lisää alan vetovoimaa sekä helpottaa työelämään siirtymistä.

Sukupuolen mukaisen segregaaation purkamiseen ja hakijajoukon monipuolistamisen edistämiseen liittyvät kirjaukset ovat mielestämme erittäin tarpeellisia.

Toivomme, että vastaavissa kehittämishankkeissa huomioidaan vastaavat kysymykset, sillä tämä edistäisi tasa-arvoisemman työelämän ja yhteiskunnan saavuttamisessa.

Mitä vetovoimaa ja harjoittelua koskevien ehdotusten toimeenpanossa tulisi huomioida? Miten edustamanne organisaatio voi tukea ehdotuksia?

SAMOK on tänä vuonna työstämässä ammattikorkeakoulujen harjoitteluista linjapaperia. Kerromme mielellämme lisää näistä linjauksista paperin valmistuessa ja osa näistä linjoista näkyvätkin tähän lausuntoon sisällyttämistämme kommentteista. Toivomme harjoitteluiden kehittämisen suhteen varsinkin opiskelijoiden äänen huomioon ottamista.

Näkemyksenne jatkuvaa oppimista koskevista ehdotuksista (ehdotukset 36-42)

Kohdassa 42 pohditaan missä vaiheessa koulutuksesta siirrytään työmarkkinoille. Haluamme painottaa, että SAMOKin mielestä on erittäin tärkeää, että perustutkinto suoritetaan loppuun ennen siirtymistä työmarkkinoille. Tämän jälkeen työelämässä hankitaan perustietoa ja syvennetään perustutkinnon aikana kertynyttä tietoa. Näin perustutkintoa täydentävä osuus myös toimii paremmin osaamisen syventämisessä, kun opiskelija on nähnyt missä asioissa täydentävää koulutusta tarvitaan omassa työssään.

Mitä jatkuvaa oppimista koskevien ehdotusten toimeenpanossa tulisi huomioida? Miten edustamanne organisaatio voi tukea ehdotuksia?

SAMOKilla ei ole tarkempaa lausuttavaa tähän kohtaan.

Näkemyksenne mielenterveyspalvelujen osaamistarpeisiin vastaavan koulutuksen kehittämistä (ehdotukset 43-50)

Kohtaan 43: Pidämme kirjausta hyvänä, mutta korostamme että kaikkien sosiaali- ja terveysalan ammattilaisten koulutusta tulee kehittää niin, että se tarjoaa osaamista ja valmiuksia toteuttaa matalan kynnyksen mielenterveyshoitoa. Mielenterveysalan ammattilaisten tulee matalan kynnyksen hoidon lisäksi pystyä hoitamaan mielen sairauksia, vakaviakin. Ennaltaehkäisy ja matalan kynnyksen hoidolla on tärkeä osa opinnoissa, mutta mielenterveysalan ammattilaisten tärkein tehtävä on hoitaa ne, joille se muiden tarjoama matalan kynnyksen apu tai hoitoon ohjaus ei ole auttanut.

Kohtaan 44: SAMOK kannattaa tätä ehdotusta ja pitää sitä tärkeänä nostona. Elämme mielenterveyskriisiä ja työikäisten mielenterveyssyistä johtuvat työkyvyttömyyseläkkeet lisääntyvät. Nykyisellä mallilla pidämme riskinä, että tilanne huononee entisestään. Tämä toimenpide voisi huomattavasti auttaa tässä tilanteessa.

Kohtaan 48: Pidämme ehdotusta hyvänä, mutta haluamme muutamaan seikkaan kiinnitettävän erityistä huomiota jatkokehittämisessä. Perustutkintoon tulee kuulua riittävä osaaminen, sellainen minkä kaikki sosiaali- ja terveysalan ammattilaiset tarvitsevat, kun taas erikoistumiskoulutuksen pitää keskittyä aidosti erikoistumiseen. Haluamme pitää myös sairaanhoitajatutkintoon sisältyvät erikoistumiset arvokkaina, esimerkiksi sairaanhoitajan, joka on painottanut opintonsa mielenterveys-puolelle pitää pystyä tekemään töitä mielenterveyspuolella.

Erikoistuminen taas lisäsi vastuuta näissä työtehtävissä. Nostamme esimerkkinä mielenterveyspuolen, sillä sinne tarvitaan erityisen paljon työntekijöitä tällä hetkellä ja emme pidä kannatettavana, että sinne pääsisi töihin vasta 3+2 vuoden opiskelun jälkeen.

Kohtaan 50: SAMOK kannattaa ehdotusta psykoterapeuttikoulutuksen maksuttomuudesta. Opiskelijoiden mielenterveystilanne on tällä hetkellä huolestuttava. Maksuton psykoterapeuttikoulutus antaa yhden tavan vastata mielenterveyspalvelujen kasvaneeseen kysyntään.

Mitä mielenterveyspalvelujen osaamistarpeisiin vastaavan koulutuksen kehittämistä koskevien ehdotusten toimeenpanossa tulisi huomoida? Miten edustamanne organisaatio voi tukea ehdotuksia?

Painotamme näiden kirjausten tärkeyttä.

Näkemyksenne sote-uudistusten edellyttämiä osaamistarpeita koskevista ehdotuksista (ehdotukset 51-54 ja luku 7)

SAMOK kiittää kirjauksista ja pitää niitä kannatettavina.

Niemi Aleks
Suomen opiskelijakuntien liitto - SAMOK ry